

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VETERINARIYA VA CHORVACHILIKNI
RIVOJLANTIRISH QO'MITASI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI NUKUS
FILIALI**

**"VETERINARIYA MEDITSINASI VA CHORVACHILIKDAGI DOLZARB
MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI" mavzusidagi xalqaro
ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya materiallari**

TO'PLAMI

13-noyabr 2025-yil

СБОРНИК материалов

**международной научно и научно-технической конференции на тему
"АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ВЕТЕРИНАРНОЙ МЕДИЦИНЫ И
ЖИВОТНОВОДСТВА И ИХ РЕШЕНИЯ"**

13 ноября, 2025 г

**International scientific and scientific-technical conference
"ACTUAL PROBLEMS OF VETERINARY MEDICINE AND LIVESTOCK
AND THEIR SOLUTIONS"**

November 13, 2025

NUKUS-2025

“Veterinariya meditsinasi va chorvachilikdagi dolzarb muammolar va ularning yechimlari”
Xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik konferensiyasi materiallari [Matn]: to‘plam / Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali. – Nukus: “Golden Print Nukus” nashriyoti, 2025. – 389 b.

Anjuman tashkiliy qo‘mitasi

Tashkiliy qo‘mita raisi: Esimbetov Adilbay Tlepovich, b.f.d., professor;

Tashkiliy qo‘mita raisi muovini: Avezimbetov Shavkat Dosumbetovich, v.f.n.;

Tashkiliy qo‘mita kotibi: Rozumbetov Kenjabek Umar og‘li, b.f.f.d.;

D. Bazarbayeva – “Veterinariya diagnostikasi va oziq-ovqat xavfsizligi” kafedrasida katta o‘qituvchisi, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

Tashkiliy qo‘mita a‘zolari:

Sh. Jabbarov – O‘zbekiston Respublikasi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo‘mitasi boshqarmasi boshlig‘i o‘rinbosari, veterinariya fanlari doktori, professor.

X. Yunusov – Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti rektori, biologiya fanlari doktori, professor.

M. Y. Karpuxin – Ural davlat agrar universitetining ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori, agrar fanlar doktori, dotsent (Rossiya Federatsiyasi)

N. G. Malkov – N. F. Vereshagin nomidagi Vologda davlat sutchilik akademiyasi rektori, texnika fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi)

A. Abdurasulov – Qirg‘iziston Respublikasi O‘sh davlat universiteti “Veterinariya meditsinasi va biotexnologiyasi” kafedrasida mudiri, qishloq xo‘jalik fanlar doktori, professor. (Qirg‘iziston Respublikasi)

R. Miqtibayeva – Qozog‘iston milliy agrar tadqiqot universiteti “Mikrobiologiya va virusologiya” kafedrasida professori, veterinariya fanlari nomzodi. (Qozog‘iston Respublikasi)

S. Mirzakulov – Olmaota texnologiya universiteti “Oziq-ovqat mahsulotlari texnologiyasi” kafedrasida professori, qishloq xo‘jalik fanlar doktori, dotsent. (Qozog‘iston Respublikasi)

Q. Atanazarov – O‘quv ishlari bo‘yicha direktor o‘rinbosari, biologiya fanlari nomzodi, dotsent.

A. Mambetnazarov – Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagog kadrlarni tayyorlash bo‘limi boshlig‘i, qishloq xo‘jalik fanlar doktori, dotsent.

A. Kaniyazov – “Veterinariya va zootexnologiya” fakulteti dekani, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

X. Mamatov – “Zootexnologiya” kafedrasida mudiri, qishloq xo‘jalik fanlar bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

R. Turg‘anbayev – “Zootexnologiya” kafedrasida professori, agrar fanlar doktori

A. Kamalova – “Veterinariya meditsinasi va farmakologiyasi” kafedrasida mudiri, veterinariya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

P. Xojalepesov – “Iqtisodiyot va gumanitar fanlar” kafedrasida mudiri, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent.

R. Rzaev – “Veterinariya diagnostikasi va oziq-ovqat xavfsizligi” kafedrasida mudiri, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent.

Ushbu to‘plam O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2024-yil 27-dekabrda 490-son buyrug‘i bilan oliy ta‘lim tashkilotlari hamda ilmiy tashkilotlarda 2025-yilda o‘tkaziladigan xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy anjumanlar, simpoziumlar, seminarlar va boshqa ilmiy hamda ilmiy-texnik tadbirlar ro‘yxati 2-ilovasiga muvofiq tasdiqlangan – 2025-yilda xalqaro miqyosida o‘tkaziladigan ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar rejasi asosida Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filialida 2025-yil 13-noyabr kuni – **“Veterinariya meditsinasi va chorvachilikdagi dolzarb muammolar va ularning yechimlari”** mavzusida o‘tkazilgan Xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik konferensiyasi materiallari asosida tuzilgan.

Konferensiyada, veterinariya sohasida faoliyat olib borayotgan universitet va filialarning professor-o‘qituvchilari, ilmiy markazlarning va insitutlarning ilmiy xodimlari, doktorantlar, magistrantlar, iqtidorli yosh tadqiqotchilarning ilmiy-tadqiqot ishlariga bag‘ishlangan maqolalar o‘rin olgan

To‘plamga kiritilgan maqolalar materiallarining to‘g‘riligi va haqqoniyligiga mualliflar mas‘ul hisoblanadi.

© Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali, 2025

© “Golden Print Nukus” nashriyoti, 2025

Amaliy tavsiyalar. Nukus shahridagi broyler xo'jaliklarida olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, kolibakterioz kasalligi keng tarqalgan bo'lib, u broyler jo'jalarning o'sish sur'atiga, omon qolishiga va xo'jalik iqtisodiyotiga jiddiy zarar yetkazmoqda. Shuning uchun:

Har bir xo'jalikda muntazam ravishda epizootik monitoring olib borilishi zarur;

Sanitar-gigiyenik talablar bajarilishi shart;

Kasallik alomatlari paydo bo'lgan zahoti laboratoriyaga murojaat qilinishi kerak;

Emlash, immunostimulyatsiya va antibiotikoterapiya tizimli ravishda amalga oshirilishi lozim;

Probiotiklar yordamida parrandalarning tabiiy rezistentligini tiklash choralari ko'rilishi lozim

Xulosa. 1. Nukus shahridagi parrandachilik xo'jaliklarida kolibakterioz kasalligi hali ham keng tarqalgan va broyler o'limining asosiy sabablaridan biridir.

2. Kasallikning paydo bo'lishida gigiyena qoidalariga amal qilmaslik va mikroiklimning buzilishi yetakchi omillardir.

3. *E. coli* shtammlarining aksariyati antibiotiklarga qisman rezistent bo'lib, bu profilaktika strategiyasini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi.

Samarali oldini olish uchun kompleks chora-tadbirlar — dezinfeksiya, mikroiklimni nazorat qilish, probiotiklar va vitaminlar qo'llash hamda biologik xavfsizlikni ta'minlash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ахмедов А., Рахимов Ш. Птицеводство и болезни птиц. – Тошкент: Фан, 2020.
2. Karimov R. Veterinariya mikrobiologiyasi va immunologiyasi asoslari. – Nukus: Qoraqalpoq nashriyoti, 2023.
3. Мавланов, С., Камалова, А., Пулотов, Ф., & Исмоилов, А. (2024). Исследование остатка «АЛЬФА-ШАКТИ» 10% ЭК в коровьем молоке. *in Library*, 2(2), 201-205. 2022.
4. Safarov, A., Akramova, F., Azimov, D., Mihalca, A. D., & Ionică, A. M. (2021). Updates on the distribution and host spectrum of *Dirofilaria repens* in the Republic of Uzbekistan. *Parasitology Research*, 120(12), 3987-3992.
5. Сафаров, А. А., Акрамова, Ф. Д., Шакарбаев, У. А., & Азимов, Д. А. (2018). Паразитофауна домашней собаки (*Canis familiaris* Dom.) современного мегаполиса Ташкента. *Российский паразитологический журнал*, 12(4), 41-49.
6. Safarov, A. A., Akramova, F. D., Shakarbaev, U. A., & Azimov, D. A. (2018). Parasitic fauna of domestic dog (*Canis familiaris* Dom.) of the modern metropolis of Tashkent.
7. To'rayevich, N. B., Safarov, A. A. U., Akramova, F. D., Azimov, D. A., Shakarbayev, U. A., & Berdibayev, A. S. (2020). The cycle of nematode *Dirofilaria Immitis* (Leidy, 1856) in the ecological and epizootological chains of canines in the biocoenoses of Uzbekistan. *American Journal of Zoology*, 3(1), 5-9.
8. Safarov, A., Kunisov, B., Arepbaev, I., & Sazmand, A. (2024). First record of nasopharyngeal myiasis caused by *Cephalopina titillator* (Clark, 1816) in camel (*Camelus dromedarius* Linnaeus, 1758) in Uzbekistan. *Veterinary Parasitology: Regional Studies and Reports*, 51, 101029.
9. Mechouk, N., Safarov, A., Kunisov, B., Sazmand, A., & Deak, G. (2025). A six-legged anomalous *Dermacentor niveus* (Acari: Ixodidae) female tick from a camel (*Camelus dromedarius*) in Uzbekistan. *Persian Journal of Acarology*, 14(2), 357-360.

QUSLAR PULLOROZINDA EPIZOOTIYAGA QARSI ILAJLAR.

Kamalova A.I., Jarilkaganova G.J.

*Samarqand mámleketlik veterinariya medicinası sharwashılıq hám biotexnologiyalar universiteti
Nókis filiali*

Juqpalı kesellikler epizootiyasına qarsı gúresiw hám aldın alıw qusshılıqtı tabıslı rawajlandırıwdıń tiykarı bolıp esaplanadı. Bunda mashqalanıń eki tiykarǵı tárepin itibarǵa alıw lazım: qusshılıq xojalıǵın infekciyalıq kesellikler epizootiyalarınan saqlaw hám quslardıń infekciyalıq kesellikleriniń profilaktikası boyınsha kompleksli jumıslardı alıp barıw.

Quslardıń juqpalı kesellikleriniń kompleksli hám keń kólemli profilaktikası veterinariya ilimi hám ámeliyatı jáne veterinariya biologiyalıq sanaatınıń tıǵız birge islesiwine baylanıslı. Bir tárepten, bul joqarı nátiyjeli diagnostikumlardı, vakcinalar, emlew sıvortkaları hám preparatlardı jaratıw hám engiziw jumısları bolsa, ekinshi tárepten zoogigienalıq hám veterinariya-sanitariyalıq jáne epizootiyaǵa qarsı ilajlardı ótkeriw bolıp tabıladı.

Usı jaǵınan quslardıń pulloroz keselligi de turaqlı túrde monitoring etilip barılatuǵın infekciyalıq kesellikler qatarına kiredi. Pulloroz keselliginde barlıq salmonellalar sıyaqlı pulloroz qozǵatıwshısı da insanlar ushın potencial qáwipli yekenligin itibardan shette qaldırıw kerek emes.

Pulloroz (Pullorosis) - quslardıń bakterial keselligi bolıp, ol quslarda septicemiya, as siniriw joli hám dem aliw sisteması organlarınıń jaraqatlanıwı, úlken jastaǵı quslarda bolsa máyeklik, máyek

jollarınıń isiniw hám peretonit (máyek sarı) penen xarakterlenedi. Sanaat qusshılıǵında jasalma inkubaciyanıń engiziliwi pullorozdıń keń tarqalıwına alıp keldi. Pulloroz qusshılıq rawajlangan barlıq mámleketlerde ushırasadı hám úlken ekonomikalıq zıyan jetkeredi.

Rossıyanıń ayırım qusshılıq xojalıqlarında pullorozǵa oń nátiyje beriwshi quslar sanı 1,5-5,0% ti quraydı. Pulloroz qozǵatıwshısı qus dáretinde 100 kúnge shekem, aǵımsız suwda 200 kúnge shekem, topıraқта 400 kúnge shekem saqlanıwı múmkin. Shójeler ólimi 50-90%, embrionlar ólimi 70-80% boliwi múmkin. Pulloroz eki jol menen kelip shıǵıwı múmkin: kongental (jas quslar zıyanlangan máyeklerden shıǵadı) hám postnatal (salamat shójeler kesel quslar menen birge saqlanǵanda zıyanlanadı). Zıyanlanıw tiykarınan alimentar hám transovarial jol menen boladı, biraq aerogen hám salamat tawıqlar kesellengen qorazlar menen jinıslı qatnasıqta juwıwı mumkin.

Diagnoz klinikalıq-epizootologiyalıq, patologoanatomiyalıq maǵluwmatlar hám 5-10 shójelerdiń ólimin bakteriologiyalıq tekseriw hám olardan Salmonella pullorum gallinarumnıń taza kulturasın ajratıp alıw hám de olardı tipospetsifik sıvortkalar menen AR qoyıw joli menen identifikaciyalaw arqalı juwmaqlawshı diagnoz qoyıladı. Quslarǵa tirishilik waqtı diagnoz qoyıw hám ásirese massalıq tekseriwlerde bolsa aynada qan tamshısı menen tuwrı yemes agglutinatsiya reakciyası nátiyjelerine tiykarlanıp diagnoz qoyıladı.

Pulloroz benen kesellengen quslar joq etiledi. Shártli deni saw quslar biomicin, terramicin, polimiksin-M hám jem menen biovit, vitabiomicin, furazalidon siyaqlılar berip emlenedi.

Profilaktikası. Máyeklerdi inkubatordan ótkeriwde, quslardı saqlaw hám azıqlandırwda veterinariya-sanitariya talaplarına ámel etiw. Shójelerge ABK, PABK, tvorog, taza qatıq. Salamat xojalıqlarda máyek beriwshi quslar periodli túrde pullorozǵa QTAR menen tekseriledi. Salamat emes xojalıqlarda úlken jastaǵı quslar hár 20-25 kúnde QTAR menen tekseriledi 2 márte teris nátiyje alıńansha. Keseller joq etiledi, quslar menen birge imarat dezinfekciyalanadı. Usı xojalıqlardan máek shıǵarıw inkubaciya ushın, jas hám úlken jastaǵı quslardı shıǵarıw qadaǵan etiledi.

Xojalıqta quslardıń aktiv máyek qoyıw waqtı QTAR menen 2 márte tekseriw unamsız nátiyje berse xojalıqta pulloroz saplastırılǵan esaplanadı. Salamat yemes xojalıqlarda ayına keminde bir márte 30 ólgen embrionlar pulloroz qozǵatıwshısına bakterial tekseriledi. Jası úlken násilli quslar hám násilli padanı toltırıwshı barlıq jas quslar serologiyalıq (QTAR) tekseriledi. Serologiyalıq reakciyada oń nátiyje alingan quslar izolyaciyanadı.

Pulloroz diagnozı tastıyqlanǵan qusshılıq xojalıqları salamat emes dep járiyalanadı hám sheklew qoyıladı. Serologiyalıq tekseriwde unamlı nátiyje alǵan quslardıń máegin shıǵarıw hám salamat emesqusxanalardan máekti inkubaciya ushın alıp shıǵıw qatań qadaǵan etiledi.

Jas quslarda unamlı nátiyje alıńǵan jaǵdaylarda usı salamat emes qusxananıń barlıq qusları semirtkenge shekem baǵıladı hám góshke soyıladı. Pullorozdı saplastırıw boyınsha

shólkemlestirishilik-xojalıq, veterinariya-sanitariya hám epizootiyağa qarsı ilajlar ótkizilgennen keyin, quslarda klinikalıq hám patologoanatomiyalıq belgiler anıqlanbağannan hám bakteriologiyalıq tekseriwlerde (ólgen embrionlar, quslardıń ólimtikleri) teris nátiyje alıngannan keyin xojalıqtan shegaralaw alıp taslanadı.

Kesellenip táwir bolgan quslarda steril emes иммунитет payda boladı. Pullorozğa qarsı arnawlı profilaktika quralları ámeliyatqa engizilmegen. Pullorozdıń xojalıqqa kirip keliwiniń aldın alıw ushın inkubaciya ushın máyeklerdi saw tawıqlardan alıw, ósiriw ushın tek ǵana saw shójelerdi qaldırıw, jas quslardı saqlaw hám azıqlandıırıw rejimlerine ámel etiw gerek.

Palapanlar ómiriniń dáslepki kúnlerinen-aq probiotikler qosılǵan (galliform, bifidol, bifidobakterin, subalin sıyaqlılar) tolıq qanlı aralas jem menen azıqlandırıladı. Shójelerdi úlken quslardan bólek maydanlarda ósiriw gerek.

Pulloroz benen awırǵan shójeler hám tawıqlardı yemlew ushın furazalidon, furidin, kompleks preparatlardan kolmik-E, kolimicin, avidoks sıyaqlılar usınıs yetiledi. Bakteriya tasıwshılıq anıqlanganda (1% ten artıq quslar serologiyalıq tekseriwde oń nátiyje bergen jaǵday) xojalıq pulloroz boyınsha zıyankes dep jarıqlanadı hám shegaralaw qoyıladı. Bunda tómendegiler qadaǵan etiledi:

1. Inkubaciyalıq máyeklerdi basqa xojalıqlar quslar padasın toltırıw ushın alıp shıǵıw;
 2. Serologiyalıq tekseriwde unamalı nátiyje kórsetken quslardıń máyegin satıw ushın alıp shıǵıw;
 3. Xojalıq ishinde salamat emes qusxanalardıń máyegin inkubaciyağa qoyıw;
- Nızamsız xojalıqqa tómendegiler ruqsat etiledi:
1. Infekciyalıq keselliklerden saw xojalıqlardan inkubaciyalıq máyeklerdi hám 1 kúnlık shójelerdi alıp keliw;
 2. Salamat qusxanalardan alıngan máyeklerdi xojalıq ishinde paydalanıw ushın inkubaciyağa qoyıw;
 3. Serologiyalıq tekseriwlerde teris nátiyje alıngan qus máyeklerin satıw ushın shıǵarıw.

Kesel yamasa unamalı nátiyje alıngan qus máyekleri joqarı temperaturada tayarlanatuǵın konditer hám nan ónimlerin tayarlawda paydalanıw ushın jiberiledi. Insanlardı qorǵaw boyınsha ilajlar. Pulloroz qozǵatıwshısı adamlarda toksikoinfekciya shıǵarıwı múmkin bolǵanlıǵı ushın quslar menen islew hám qus ónimlerin paydalanıwda sanitariya- gigiena qaǵıydalarına ámel yetiw gerek.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. Б.Ф. Бессарабов, А.А. Вашутин, Е.С. Воронин и др. «Инфекционные болезни животных». Москва. Колос С, 2007. С 596-599.
2. А.Ф. Кузнецов (составитель) «Справочник ветеринарного врача». Издательство «Лань». 2004 г. С. 727-728.
3. Тезисы докладов. К всесоюзной научно- производственной конференции «Комплексная система ветеринарных мероприятий в птицеводстве-резерв повышения эффективности производства». Сентябрь-1989 г. Ленинград-1989
4. Safarov, A., Akramova, F., Azimov, D., Mihalca, A. D., & Ionică, A. M. (2021). Updates on the distribution and host spectrum of *Dirofilaria repens* in the Republic of Uzbekistan. *Parasitology Research*, 120(12), 3987-3992.
5. Сафаров, А. А., Акрамова, Ф. Д., Шакарбаев, У. А., & АЗИМОВ, Д. А. (2018). Паразитофауна домашней собаки (*Canis familiaris* Dom.) современного мегаполиса Ташкента. Российский паразитологический журнал, 12(4), 41-49.
6. Safarov, A. A., Akramova, F. D., Shakarbaev, U. A., & Azimov, D. A. (2018). Parasitic fauna of domestic dog (*Canis familiaris* Dom.) of the modern metropolis of Tashkent.
7. To'rayevich, N. B., Safarov, A. A. U., Akramova, F. D., Azimov, D. A., Shakarbayev, U. A., & Berdibayev, A. S. (2020). The cycle of nematode *Dirofilaria*

- Immitis (Leidy, 1856) in the ecological and epizootological chains of canines in the biocoenoses of Uzbekistan. American Journal of Zoology, 3(1), 5-9.
8. Safarov, A., Kunisov, B., Arepbaev, I., & Sazmand, A. (2024). First record of nasopharyngeal myiasis caused by *Cephalopina titillator* (Clark, 1816) in camel (*Camelus dromedarius* Linnaeus, 1758) in Uzbekistan. Veterinary Parasitology: Regional Studies and Reports, 51, 101029.
 9. Mechouk, N., Safarov, A., Kunisov, B., Sazmand, A., & Deak, G. (2025). A six-legged anomalous *Dermacentor niveus* (Acari: Ixodidae) female tick from a camel (*Camelus dromedarius*) in Uzbekistan. Persian Journal of Acarology, 14(2), 357-360.

KEGAYLI TUMANIDA PARRANDACHILIK XOJALIKLARI HAMDA AHOLI XONODONLARIDA PARRANDALAR MIKOPLAZMOZ KASALLIGINI EPIZOOTOLOGIK MANITORING QILISH

Kalbaeva D.P¹., Murodov X.U².

¹*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti
Nukus filiali*

²*Veterinariya ilmiy tadqiqot instituti Qashqadaryo ilmiy tajriba stansiyasi*

Kirish. Keyingi yillarda mamlakatimizda insonlarning oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, parrandachilikni rivojlantirish, chorvachilik mahsulotlariga (go'sht, sut, tuxum) bo'lgan talabni qondirish maqsadida hukumatimiz tomonidan bir qator qarorlar ishlab chiqilgan. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28-yanvardagi PF-60-son «2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida» gi farmoni, 2018 yil 13-noyabrdagi PQ-4015-son «Parrandachilikni yanada rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar», 2022 yil 31-martdagi PQ-187-son «Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi, 2022 yil 15-iyundagi PQ-281-son «Parrandachilik sohasini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi, 2024 yil 27-iyundagi PQ-238-son «Parrandachilik sohasini yanada qo'llab-quvvatlash, zamonaviy genetik texnologiyalar va kooperatsiya tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida» gi qarorlari hamda mazkur sohaga tegishli boshqa huquqiy-me'yoriy xujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda muayyan darajada xizmat qiladi.

Tadqiqotchilar malumotlari bo'yicha Parrandalarda uchraydigan surunkali respirator kasalliklar ichida eng xaflisi mikoplazmoz (*mycoplasma*)dir. Kasallik *Mycoplasma gallisepticum* va *Mycoplasma synoviae* tomonidan qozgatiladi u parrandalarda nafas yollari, hovo xaltalari va bogim tizimida yalliglanish jarayonlarini keltirib chiqaradi. Mikoplazmoz tovuq, kurka, ordak va bedanalarda yuqori olim korsatkishiga olib kelmasada, osishning sekinlashuvi, tuxum ishlab chiqarishning pasayishi va yem samaradorligining kamayishi tufayli katta iqtisodiy zarar keltiradi, jojalarning olishidan (10 % gacha tuxum otalamaydi), katta parrandalarning majburiy tashkil topadi. AQSH da har yili ortacha shu kasallik 124 mln dollar zarar keltiradi. Rossiyada ushbu kasallik va esherixyoz ulushi parranda infekcion kasalligining 76% ni tashkil etadi. Amerikada 1984-yilda *Mycoplasma gallisepticum* tufayli taxminan 127 million dona tuxum yoqotilgan va bu taxminan 7 million dollar zarar olib kelgan.

Jumladan, O'zbekistonda 1965-yillardan boshlab, parrandachilik xo'jaliklarida ushbu kasallik uchray boshlagan. Bu holatni kelib chiqishiga sabab inkubatoriyaga qo'yiladigan tuxumlarni mikoplazmoz kasalligi bo'yicha nosog'lom xo'jaliklardan olinganligi sababchi bo'lgan. Mazkur kasallik bilan kasallangan parrandalarning o'lish darajasi 5-45 % ni tashkil etadi.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, kasallikka chalingan parrandalarda mingta parranda uchun ortacha 10-15% foyda yoqotadi. Bu esa iqtisodiy jihatdan ham, oziq-ovqat xavfsizligi nuqtai nazaridan ham jiddiy muammo hisoblanadi. Shu sababli, mazkur maqolada Qoraqalpog'iston